

Andreja Ažber

Andreja Ažber je diplomirala iz zgodovine in sociologije kulture na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Zaposlena je kot bibliotekarka na domoznanskem oddelku Knjižnice Velenje.

INKARNACIJE VELENJSKE KUNIGUNDE

Zgodba o legendarni grajski gospodični Kunigundi je zaščitni znak velenjskega Muzeja. V okviru pedagoškega programa jo posredujejo grajski kustosi in učitelji na velenjskih osnovnih šolah. Pozna jo večina prebivalcev Velenja, močno pa se je vtisnila tudi v samo identiteto Velenjčanov, saj sta po njej poimenovana regionalni multimedijski center in mednarodni festival mladinskih kultur. Je pomemben del konstrukcije identitete muzeja in Velenja, sicer pa ima značilnosti izmišljene tradicije.¹ Tudi različice zgodbe variirajo zgolj v podrobnostih, v nadaljevanju pa bom povzela dve, ki se najbolj razlikujeta.

---

¹ Koncept izmišljene tradicije je razvil britanski zgodovinar Eric Hobsbawn (Hobsbawn in Ranger 1983). Po njegovem smo si velik del pojavov, ki jih danes razumemo kot del tradicije, v resnici izmislili ali vsaj sestavili v nekem (na kolektivni ravni nedefiniranem) zgodovinskem in družbenem kontekstu. Ambrož Kvartič, »Danes burek nič več ...« : Sodobne povedke v Velenju, diplomsko delo, Ljubljana, 2009, str. 47, op. 46.

Kunigunda – čarovnica, vržena v vodnjak na grajskem dvorišču

Nekoč naj bi na Velenjskem gradu živela Kunigunda. Po pripovedovanju nekaterih grofična, po mnenju drugih pa spletična je bila samska lepotica dolgih črnih las in dobrega srca. Ker naj bi znala čarati, so jo imeli za čarovnico. Ob sušah je lahko priklicala dež, ob močah sonce, ublažila je zmrzal. V muzeju na gradu hranijo pečnico – velik del peči v obliki hrastovega debla, verjetno iz 19. stoletja, okrašeno z vejicami in kačami. Na njej sta zapisani ime Kunigunda in letnica 1469. Kunigundo so vrgli v vodnjak na grajskem dvorišču; ko so ga pred leti čistili, so našli v njem »stekleno kroglo«, ki naj bi bila Kunigundina. Pravijo, da na gradu straši Kunigundin duh in morda je prav on grajskega oskrbnika od zadaj prijel za ramo, ko je zvečer zapuščal grad. Oskrbnik se je ozrl, a ni videl nikogar ... V nekdanjem stražarskem stolpu so v kamnitem zidu našli približno meter dolg šop prepletelih črnih las. Bili naj bi Kunigundini. Kunigunda naj bi bila pokopana na starem šmarškem pokopališču.²

Kunigunda – grajska hči, zazidana v steno zaradi neprimerne ljubezni

Po drugi različici je bila Kunigunda lepa hči mogočnega graščaka. Snubci so prihajali iz vse dežele Kranjske, pa tudi z Laškega in Švabskega je zaneslo koga. Plemeniti mladeniči je niso prepričali, rajši je še naprej ždela v svoji sobi in se pogovarjala z doviljo. Nekega dne pa se je le zgodilo usodno srečanje; ko je z očetom graščakom v kočiji potovala proti letni rezidenci, se je zazrla v mladega fanta, ki je peljal gosi na semenj. Uročile so jo njegove lepe oči, ko sta se spogledala, pa je pretreslo tudi njega. Vnovič sta se uzrla v cerkvi na božično noč, ko je on prepeval v cerkvenem zboru. Dojilja jo je svarila pred strogim očetom, a je nato le popustila

---

² Špela in Rok Poles, Pozojeva grajska pot okoli Velenja, Mestna občina Velenje, 2011, str. 24.

želji varovanke in dovolila srečanje v grajskem parku, kjer sta si obljubila večno zvestobo. Usodno ljubezen je uničil pijani grajski vrtnar, ko je skrivnost izblebetal staremu pisarju, ta zlobnež pa je svežo novico takoj nesel na uho strogemu graščaku. Oče ni prenesel pomisli na to, da se je hči zaljubila v gosjega pastirja, in je njeno roko takoj ponudil starejšemu, premožnemu prijatelju s sosednje graščine. Kunigunda se ni hotela ukloniti očetovi volji, zato je ukazal, naj jo zazidajo v temno sobo brez oken in vrat na severni strani Velenjskega gradu, sam pa je legel v posteljo in čez slab mesec izpustil svojo dušo. Še nedolgo tega so stari Velenjčani uporabljali frazo, da ‚je kdo v temi, kot je bila grajska Kunigunda.‘ Tudi večeri so včasih na gradu prav nemirni in tu in tam se pri kapelici pod Kožljem prikaže bela, neustavljivo lepa gospa.³

Zametek konstrukta grajske legende na osnovi dejstev

Najprej je bil zapis na pečnici – ime Kunigunda z letnico 1469. Ime Kunigunda izhaja iz nemškega imena *Kunigunde*, ki je zloženo iz starovisokonemških besed *kunni* v pomenu besede »pleme, rod« in *gund* »boj«.⁴ Kunigunda je bilo v srednjem veku povsem običajno in zelo priljubljeno ime med plemkinjami, med kmečkim prebivalstvom pa ni bilo navzoče. Najbolj znamenita Kunigunda je bila nemška cesarica. Rodila se je ok. 980 v luksemburški grofovski družini, vzgojena je bila v samostanski šoli. Okoli l. 1000 se je poročila z bavarskim vojvodo Henrikom II. iz Bamberga, ki je l. 1002 postal nemški kralj. Papež Benedikt XII. ju je leta 1014 okronal za cesarja in cesarico. Sveta Kunigunda je bila prva cesarica, ki z vladarskim nazivom ni bila okronana le kot cesarjeva žena, temveč je bila kot cesarica dejansko enakovredna cesarju. Bila je njegova svetovalka v političnih

---

³ V., »Kunigunda bo izstopila iz teme«, Naš čas, 26. avgust 1999, str. 18.

⁴ V virih je ime Kunigunda pri nas izpričano v 12. stoletju. Janez Keber, Leksikon imen : Izvor imen na Slovenskem, Mohorjeva družba Celje, 1996, str. 292.

odločitvah. Globoko verna zakonca sta ustanovila številne cerkve in samostane ter močno podpirala duhovščino. Henrik II. je leta 1008 ustanovil Bamberško škofijo,⁵ v tamkajšnji stolnici pa sta tudi oba pokopana. Papež Inocenc III. ju je leta 1200 razglasil za svetnika, o njunem življenju pa so se spletle številne legende; najbolj znana je tista o besedah Henrika II., ki naj bi jih na svoji smrtni postelji izrekel cesaričnim luksemburškim sorodnikom: »Ženo vam vračam *takšno, kot sem jo prejel.*« Se pravi, da nista konzumirala zakona. V arhivskem gradivu Velenjskega gradu sta zabeleženi dve na grad primoženi Kunigundi, vendar pa nobena nima povezave z letnico 1469. Vsekakor tudi zapisana letnica ni pristna, saj je zapisana v sodobnih arabskih številkah. Pristna štirica bi morala biti zapisana v obliki pentlje. Lahko le ugibamo, zakaj je prav tista letnica na peči, kdo jo je zapisal in kdaj.⁶

Zapis na pečnici, foto Damjan Kljajić, arhiv Muzej Velenje

⁵ Bamberška škofija je imela svojo posest v Mežiški dolini, upravljala pa jo je iz središča v Guštanju, kjer je stal upraviteljev dvor. Tone Ravnikar, ustni vir.

⁶ Tone Ravnikar, ustni vir.

Kunigunda kot interna šala grajskih uslužbencev in starovelenjska pripoved o beli ženi⁷

Ime grajske prikazni je bilo torej že zapisano in si ga ni bi bilo treba izmisliti; kadarkoli je kaj zaropotalo, so grajski muzejski uslužbenci rekli, da Kunigunda spet razgraja. Že dosti prej pa so nekdanji prebivalci gradu, ki so po drugi svetovni vojni tam preživljali svoje otroštvo, pripovedovali enako zgodbo: da se na zunanjem hodniku, na ganku, nena doma pojavi bela žena in nato kar izgine. Ničesar ne stori, samo prikaže se. To zgodbo so poznali vsi prebivalci Starega Velenja. O beli ženi so spregovorili tudi nekateri izrazito razumski ljudje, ki sicer ob omembi spiritualnih pojavov le zamahnejo z roko, češ da gre za prazne marnje. V posebnem trenutku zaupljivosti so svojo izkušnjo izpovedali svojcem: *»Nenadoma sem začutil, da me je nekdo prijel, in ko sem se ozrl, sem videl belo roko in ničesar več«*. Grad je že sam po sebi prostor, ki podžiga domišljijo ... *»Zagnani mladi kustosi smo velikokrat delali pozno v noč. Po 23. uri, ko se je Velenje povsem umirilo in je nastopila grobna tišina, se je zaslišalo pokanje lesa na grajskem podstrešju. Srhljivost zvokov je bila včasih tako zelo moteča, da je zaustavila mojo delovno vneto in sem rajši kar odšel domov.«*⁸

---

⁷ Predvsem na Koroškem, pa tudi drugod po Sloveniji, so razmeroma pogoste povedke o žalik ženi oz. beli ženi, ki je hodila ležat h kmetu in s tem prinesla k hiši blaginjo. Včasih je gospodinji tudi podarila nit, ki je ni bilo konca, ipd. Vendar pa se je vila takoj umaknila, če jo je kdo od domačih odgnal, jo preklel, se razjezil na nit, ali pa vili odrezal kito. O tem koroškem izročilu sta med prvimi pisala Urban Jarnik in Matija Majar Ziljski. Monika Kropelj, *Od Ajda do Zlatoroga : slovenska bajeslovna bitja*, Mohorjeva Celovec, 2008, str. 234.

⁸ Tone Ravnikar, ustni vir.

*Poteg
'čarovniške'
krogle iz
vodnjaka.
(Foto Damjan
Kljajić, arhiv
Muzej Velenje)*

*'Čarovničina'
krogla.
(Foto Damjan
Kljajić, arhiv
Muzej Velenje)*

Odkritje šopa las in steklene krogle – ključen materialni dokaz za izvirno pro- mocijo muzeja

Domišljijo in smisel za črni humor sodobnih ‚graščakov‘ je še dodatno podžgalo dejansko odkritje grajskega oskrbnika Vinka Kovača: *»Med obnovo njegovega stanovanja v vhodnem stolpiču smo se vsi uslužbenci udeležili prostovoljne delovne akcije. Ko je prebil steno, je odkril prazen, prej zazidan prostor ... še malo je načel steno in naletel na odprtino. Iz nje je potegnil šop dolgih, črnih las. S tem odkritjem smo seznanili takratnega ravnatelja Kulturnega centra Ivana Napotnika, Vladu Vrbiču pa se je takoj utrnila promocijska zamisel.«*⁹

Leta 1993 so se grajski uslužbenci s tehnično pomočjo delavcev velenjskega premogovnika lotili čiščenja notranjega vodnjaka, kar je močno razburkalo domišljijo nekaterih Velenjčanov, ki so takoj raztrosili govorce o tem, kaj vse da skriva ta vodnjak. V pribl. 25 metrov debeli plasti naj bi se znašlo marsikaj, kar bi osvetlilo življenje na gradu, upali pa so tudi na spektakularno odkritje skritih zakladov. Na presečenju vseh se je pokazalo, da vodnjak le ni tako globok, kot je leta 1883 navajal znani štajerski kartograf Janitsch.¹⁰ *»V devetdesetih letih se je vodstvu Premogovnika Velenje utrnila zamisel, da bi se ukvarjali tudi s čiščenjem starih vodnjakov. Premogovnik naj bi sponzorsko očistil notranji vodnjak; ko so ga izmerili, se je izkazalo, da ta zbiralnik meri 10 m, kar pomeni, da je bil vodnjak zasut. Na Premogovniku so rekli, da bodo oni to očistili in nato naredili nekaj promocijskega pompa. Izkazalo se je, da je vodnjak globok 13 m. Med vsem tistim blatom, ki je mašilo vodnjak, je tičala steklena kroga. Bilo je gosto zeleno steklo, malce odlomljeno, a bila je kroglja. Privlekli smo jo ven, vneseni zaradi zanimivega odkritja smo se pošalili, da je to čarovničina kroglja.*

---

⁹ Tone Ravnikar, ustni vir.

¹⁰ Franc Kramer, »V grajskem vodnjaku ni bilo zaklada«, Celjski tednik, 25. avgust 1993, str.10

Potem so na grad pridrveli novinarji,¹¹ da bi iz tega napravili senzacionalno zgodbo. Sam sem temu zelo nasprotoval, kajti izmišljevanje zgodb nikakor ni domena resnega zgodovinarja. Moji sodelavci¹² so razmišljali drugače, saj naj bi izmišljena zgodba predstavljala izvirno promocijo velenjskega Muzeja.»

Ta promocijska strategija je bila tako zelo uspešna, da so se kustosi od te skonstruirane zgodbe sčasoma distancirali. Sprožala je namreč tesnobo pri nekaterih otrocih, ki so na gradu iskali Kunigundo. Otroško iskanje čarovnice lahko prištejemo k reakcijam pripovedne ostenzije,¹³ ki jih je izzvala izmišljena promocijska zgodba.

Kunigunda zapusti varno zavetje Velenjskega gradu in postane srčna urbana legenda

»Nekega dne me je presenetil telefonski klic študenta novinarstva Jureta Trampuša. Predlagal je, da bi po Kunigundi poimenovali festival. Opisal sem proces konstrukcije grajske legende in pripomnil, da lahko vse to interpretira tudi drugače. Jure se mi ni več oglasil ... in potem se je kar naenkrat pojavila najava prvega glasbenega festivala Kunigunda.«¹⁴

---

¹¹ V Astronovicah, prilogi Slovenskih novic, sta izšla dva senzacionalistična članka.

Margareta Hexenschus, »Na velenjskem gradu straši«, Slovenske novice, 7. september 1993, str. 9 in 10.

Ana Turk, Trojanski konj po slovensko: Grajske zgodbe in prigode: Velenjski in ognjeni grad, Slovenske novice, 7. september 1993.

¹² Direktor tedanjega Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje Vlado Vrbič in grajski oskrbnik Vinko Kovač sta bila zelo zagreta, kustos Jože Hudales pa je bil promocijski zamisli naklonjen.

¹³ S konceptom ostenzija se opisuje vsakršno udejanjanje vsebine pripovedne folklorne v realnem življenju. Slikovit primer ostenzije je mladinsko nočno obiskovanje pokopališč, kajti mladi želijo izkusiti nadnaravne dogodke iz pripovedi. Ambrož Kvartič, Lov na Šaleške zaklade, v: Šaleški razgledi 15, Knjižnica Velenje, 2017, str. 411.

¹⁴ Tone Ravnikar, ustni vir. Prvi glasbeni festival Kunigunda je bil 5. 9. 1998 na Velenjskem gradu.

Grajska Kunigunda je navdihnila mlade, ki so iskali močno lokalno ime za novoustanovljeni mladinski center: »*Malce smo skonstruirali mit, ki se je širil naokoli, pripovedoval ga je hišnik Vinko, češ da je med prenovo stanovanja na gradu našel neko luknjo, v kateri so bili ženski lasje. Takrat se v zgodovinske vire nismo v resnici spuščali, Kunigunda nam je bila seveda všeč, ker je bila ženska ... pametna, morda, skrivnostna, drugačna, ker je bila tudi žrtev, ker je imela posebno moč, ker je bila seveda lepa in mlada. Potem se je ta njena zgodba kar nadaljevala, postala je resnična in ljudje so ji prikimavali. Recimo tuji prostovoljci, ki so delali na festivalu, so ji v resnici verjeli. Mi pa konec koncev tudi, četudi smo vedeli, da je izmišljena. Kot je izmišljena vsaka mitološka pripoved, a ker deluje, ker osmišlja realnost, je hkrati resnična.*«¹⁵

Legendarna grajska Kunigunda je kmalu po prihodu v mesto zaživela novo življenje in pridobila nove atribute; pričarala je možnost izbire in premikanja mej, postala je posebljenje drugačnosti, odprtosti in kritičnega razmišljanja. »*Vse od prvega festivala je bila Kunigunda svojevrsten kulturni inkubator za ljudi, ki jim povprečnost in komercialna privlačnost nista bili dovolj. Vodilo pri njihovi izbiri in izvedbi pa je vseskozi bilo in še vedno je, da v mesto prinesejo svežino in kakovostne kulturne dogodke. Kunigunda, lepa čarovnica brez metle (to so ji mladi grafitarji dodali le na zidu stare Klasirnice, a si je sama nikoli ne predstavljam take), je odkrivala tudi nove prireditvene prostore. V Velenje je vedno znala pripeljati dogodke in ljudi, ki smo jih domačini doma videli prvič. Kunigunda je s tem hitro postala »srčna«, sprejeta med ljudmi, zato ni čudno, da je srce, v takšni in drugačni obliki, kmalu postalo zaščitni znak tega vsebinsko in izvedbeno mladostnega urbanega kulturnega festivala. In ja, tudi s celostno podobo vabil in publikacij za posamezne festivale je premikala meje. Mnogi danes zelo znani in priznani oblikovalci so se prvič lahko izkazali prav pri Kunigundi. Organizatorji so s festivalom želeli in uspeli tik pred iztekom*

---

¹⁵ Jure Trampuš, pogovor po elektronski pošti.

Grafit na Zahodnem delu Klasirnice, Kunigunda na metli kot patrona festivala, iz knjige Pod svobodnim srcem

poletnih počitnic Šalečanom in obiskovalcem mesta ponuditi več tistega, kar so v večini prej lahko videli in užili le drugod po Sloveniji in po svetu. Vsa leta Kunigunda ne le preseneča, ampak se sploh ne stara. Velenje z njo ostaja mlado mesto. Festival je dokaz več, da drugačnost bogati, odprtost podira predsodke in spodbuja kritično razmišljanje.«¹⁶

Sojenje Kunigundi s kozarčkom cvička

Leta 2000 so na drugem festivalskem dnevu mladih kultur uprizorili sojenje Kunigundi, ki ga je v svojih dnevniških zapisih opisal Vuk:

»Že dolgo ni bila nedelja tako zgodnja. Igralci srednjeveškega dne, ki so prespali kar v Mladinskem centru, so že ob osmih potrkali na Vinkota duri. Ja, srednjeveški dan se ne zgodi kar tako, potrebno je obleči kostume, pa postarati

¹⁶ Bojana Špegel, »Kunigunda se (še vedno) ne stara«, uvodnik v : Pod svobodnim soncem: retroskrčnice ob 20-letnici Festivala mladih kultur Kunigunda, Velenje, 2018, str. [1-3].

Srčna Kunigunda, iz knjige *Pod svobodnim srcem*

okolje in čas. Žal so bili obiskovalci redki, tople nedeljske postelje so seveda neskončno mehke, in tudi zato je bil prvi del sojenja Kunigundi bolj samotni. A to seveda ne pomeni, da ni bil dober, gospodar je sprejel goste, jim razkazal grad in jih pogostil.

Seveda se je šele pri gostiji zgodila prava zgodba, gradu obiskovalci so bili pravzaprav preiskovalci, iskali so čarovnico in ta čarovnica naj bi bila najlepša med grajskimi damami Čehinja Kunigunda. Potem jim je ušla, pa so jo dobili in zaključili prvi del ustvarjanja srednjeveške legende. Lepo, tudi danes je tako, najboljše stvari se zgodijo v gostilni, ob mizi ali pa ob šanku ... a to je druga zgodba.

Potem se je festival preselil na travnik pred virtualno sv. Barbaro. Ura je bila enajsta in ljudje so posedli po sadovnjaku. Totalitarni ritmi Laibachov, govorniški oder s kozarcem rdečega vina, leseni križ in kulisa spalnega naselja s komunističnim imenom – Peter Mlakar se je seveda kar moral pojaviti. In se je. Govoril je o nesmrtnosti, o duši in na koncu seveda nekaj malega tudi o ženski. Ja, o tisti! Kako je že rekel? „Človek je najbližje nesmrtnosti med

orgazmom“, tako nekako, ja, tako nekako. Pa še prav ima. Popoldne je Kunigunda spet prišla na sojenje. Najprej so prebrali obtožnico, zares brsteče dekile naj bi „črnemu možu sramne dlake poljubuvava in u kmeta strupenu sapu dihnuva, taku de zvečer pri ženi ni mogu nič storiti, in se celu povsem naga sprehajuva po jutranji rosi,“ a mlado dekile je v pravem viteškem boju rešil vitez, podrl je enega, pa drugega, tretjega zaveznika cerkve in zmagala je ljubezen. Popoldanska Kunigunda, njen twist, njen vitez in poročna gostija s srednjeveškim plesom, rebercami in rdečim, mastnim vinom so še enkrat bušknili v veter neskončno zgodbo o Romeu in Juliji, le da tokrat s srečnim koncem. A ta mlada Kunigunda se je pravzaprav v nedeljo zvečer šele odprla.

Otvoritev festivala je na terasi velenjske Name približala nebo, gospod župan so pohvalili organizatorje, cviček pa začuda ni razbolel glave. Igral je odličan sekstet klarinetov. Mario je nedeljsko tekmo izgubil. Potem je bilo konec. Malo se je še plesalo in nekateri so odšli celo v Mladinski center, a ne vsi, ponedeljek se je namreč že zgodil in nekdo nam je podrl literarni oder, jutro pa je prišlo prehitro, da bi poiskali vse barve teme ... za zdaj.«¹⁷

Kaj imata skupnega Kleistova plemkinja Kunigunda in velenjska Kunigunda?

Heinrich von Kleist je eden najbolj skrivnostnih avtorjev nemške klasične književnosti. Znameniti pisec gledaliških iger v svojem življenju ni doživel uprizoritve svojih del, čeprav so postala del klasičnega repertoarja evropskega gledališča. Katica iz Heilbronna (1807/08) je zgodovinska viteška igra, ki v skladu z romantično tradicijo poustvarja svet srednjega veka; prostor imaginacije, prežarjen s svetlobo notranjega in zunanjega ognja – sestavlja ga vrsta votlin, gradov in temnih gozdov, v katerih se v nenadni slepeči svetlobi kažejo obrisi postav, oseb in duhov v duši junakov ter mečejo

---

¹⁷ Vuk, dnevniški zapiski, objavljeni so bili tudi na spletu.

Kunigunda prestrašila ljudi?

KUNIGUNDA

KATA NO.

Če ravno niče in se,
KUNIGUNDA
KATA NO.

Kunigunda prestrašila ljudi?

KUNIGUNDA

KATA NO.

Če ravno niče in se,
KUNIGUNDA
KATA NO.

Predsednik Türk in Kunigunda

dolge, divje plešoče sence na steno tega izrednega in nenavadnega prostora duše. Srečujemo se s pravljimi zapleti, čarovniškimi procesi in silovitimi ljubezenskimi preobratu med grofom Strahlskim, kovaško hčerjo Katico in plemkinjo Kunigundo, ki vzpodbudijo razmislek o tem, kaj je resnično in kaj le videz, kaj je človekova resnična identiteta in kaj le krinka, ki si jo je ponevedoma nadel ali pa mu jo je nadel nerazumljivi skrivnostni svet, v katerem se giblje.¹⁸

Kleistova Kunigunda je bitje čiste artificialnosti, mozaik, sestavljen iz vseh treh cesarstev narave. Zobe je dobila od nekega dekleta iz Muenchna, lase si je dala uvoziti iz Francije, njena zdrava lica izvirajo iz cinobrovih rudnikov na Madžarskem in njena postava, ki jo vsi tako občudujejo, je takšna po zaslugi posebne srajce, ki jo je njen kovač izdelal iz švedskega jekla. Če je Katica iz enega kosa in iz osrčja Švabske historične srednjeveške Švabske, potem je Kunigunda umetno sestavljena iz mnogih kosov in uvožena, tako rekoč

¹⁸ Povzeto iz Gledališkega lista premiere prve slovenske uprizoritve velike zgodovinske viteške Igre Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem, 8. december 2007. <https://www.drama.si/repertoar/delo?id=1542>

Evropa v malem.¹⁹

Medtem ko je frankensteinski videz Kleistove Kunigunde jasno zarisana izumetničena skrpanka iz različnih srednjeveških monarhičnih držav, je videz velenjske Kunigunde stkan iz skrivnostne izmuzljive igre fantazem. Najprej je zamišljena kot privlačna grajska čarovnica s stekleno zeleno kroglo, ki poseblja attribute bele žene iz pripovedi domačinov starovelenjčanov. Nato jo senzacionalistični tisk prikaže kot čarovnico, ki se ukvarja s črno magijo in konča v grajskem vodnjaku. Festivalaska Kunigunda je neustavljivo privlačna vizionarka, glasnica svobode in drugačnosti ... Ko prebije led začetne nezaupljivosti lokalnih prebivalcev, postane srčna dama, ki ohranja večno mladost odprtega mesta.

Zgodba velenjske grajske Kunigunde je izmišljena konstrukcija arhetipske čarovnice – brkljarija dejstev in izmišljij, ki so povezane z dejstvi. Za velenjsko in Kleistovo Kunigundo velja, da je njun videz umetno sestavljena krpanka, da sta obe utelešenje tega, da videz nima bistva, da je v njem le preračunani učinek, zvita optična prevara, ki ji zavest po eni strani naseda, po drugi pa jo perpetuira.²⁰

Kakorkoli, inkarnacije velenjske Kunigunde preigravajo različne pomenske odtenke in nimajo prav nobene povezave z zgodovinskimi dejstvi in resničnostjo, vsekakor pa so se močno vtisnile v nezavedno Velenjčanov.

---

¹⁹ Mladen Dolar, *Onkraj zavesti, Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna*, v: Uprizarjanje konceptov : spisi o umetnosti, Maska, Ljubljana, 2018, str. 114.

²⁰ Mladen Dolar, *Onkraj zavesti, Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna*, v: Uprizarjanje konceptov : spisi o umetnosti, Maska, Ljubljana, 2018, str. 114.

Kunigunda – zavetnica svobode, zasebni arhiv Tine Felicijan

Viri:

- Tone Ravnikar, pričevanje
- Jure Trampuš, pričevanje
- Vuk, dnevniški zapiski

Literatura:

- Dolar, Mladen *Onkraj zavesti, Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna*, v: Uprizarjanje konceptov : spisi o umetnosti, Maska, Ljubljana, 2018.
- Janez Keber, Leksikon imen : Izvor imen na Slovenskem, Mohorjeva družba Celje, 1996.
- Kvartič Ambrož, Lov na Šaleške zaklade, v: Šaleški razgledi 15, Knjižnica Velenje, 2017.
- Kropelj, Monika, Od Ajda do Zlatoroga : slovenska bajeslovna bitja, Mohorjeva Celovec, 2008.
- Špela in Rok Poles, Pozojeva grajska pot okoli Velenja, Mestna občina Velenje, 2011.
- Špegel, Bojana, »Kunigunda se (še vedno) ne stara«, uvodnik v : Pod svobodnim soncem: retrosrčnice ob 20-letnici Festivala mladih kultur Kunigunda, Velenje, 2018.

Časopisi:

- Hexenschus, Margareta »Na velenjskem gradu straši«, Slovenske novice, 7. september 1993
- Kramer, Franc, »V grajskem vodnjaku ni bilo zaklada«, Celjski tednik, 25. avgust 1993.
- Turk, Ana, *Trojanski konj po slovensko: Grajske zgodbe in prigode: Velenjski in ognjeni grad*, Slovenske novice, 7. september 1993.
- V., »Kunigunda bo izstopila iz teme«, Naš čas, 26. avgust 1999.
- Spletna stran:
<https://www.drama.si/repertoar/delo?id=1542>

